

MEĐUNARODNA EKONOMIJA

08

8.1. Globalna ekonomska i finansijska kretanja

Prema oktobarskom⁴⁹ izvještaju MMF-a, stopa rasta globalne ekonomije u 2021. godini prognozirana je na 5,9% i niža je za 0,1 p.p. u odnosu na julski izvještaj. Prognoza rasta za 2022. godinu ostala je nepromijenjena, 4,9% (tabela 8.1). Kao razloge za smanjenje prognozirane stope rasta za ovu godinu, MMF navodi probleme u lancima nabavke kod razvijenih zemalja i pogoršanje situacije oko pandemije COVID-19 za zemlje u razvoju i sa niskim prihodima. Uticaji pomenutih faktora na ukupnu stopu rasta svjetske ekonomije djelimično su ublaženi boljim prospektima kod određenih zemalja izvoznica berzanskih roba. MMF smatra da će oporavak tržišta rada kasniti za oporavkom ekonomije.

Tabela 8.1

Pregled odabranih globalnih indikatora u periodu 2020–2022, u %					
Indikator	Procjena za 2020.	Prognoze		Razlike u odnosu na prognoze iz jula 2021, p.p.	
		2021.	2022.	2021.	2022.
Realni rast BDP-a					
Svijet	-3,1	5,9	4,9	-0,1	0,0
Napredne ekonomije	-4,5	5,2	4,5	-0,4	0,1
SAD	-3,4	6,0	5,2	-1,0	0,3
Eurozona	-6,3	5,0	4,3	0,4	0,0
Japan	-4,6	2,4	3,2	-0,4	0,2
Ekonomije u razvoju i usponu	-2,1	6,4	5,1	0,1	-0,1
Kina	2,3	8,0	5,6	-0,1	-0,1
Indija	-7,3	9,5	8,5	0,0	0,0
Evropske ekonomije u razvoju i usponu	-2,0	6,0	3,6	1,1	0,0
Rusija	-3,0	4,7	2,9	0,3	-0,2
Cijene berzanskih roba, prosječna stopa					
Nafta	-32,7	59,1	-1,8	2,5	0,8
Neenergenti	6,7	26,7	-0,9	0,2	-0,1
Potrošačke cijene, prosječna stopa					
Napredne ekonomije	0,7	2,8	2,3	0,4	0,2
Ekonomije u razvoju i usponu	5,1	5,5	4,9	0,1	0,2

Izvor: MMF, oktobar 2021. godine

Za 2021. godinu, MMF je dodatno povećao prognozu rasta za eurozonu, 0,4 p.p na 5%, dok za SAD je ta stopa smanjena za 1,0 p.p na 6%. Prema istom izvještaju, ekonomija Kine ostvariće u 2021. godini

⁴⁹ WEO, oktobar 2021. godine.

nešto nižu stopu od 8% u odnosu na prethodni izvještaj. Za grupu evropskih ekonomija u razvoju i usponu, među kojima je i Crna Gora, u 2021. godini MMF očekuje stopu rasta od 6%, što je pozitivna revizija od 1,1 p.p. u odnosu na prethodni izvještaj.

Prema preliminarnim podacima, ekonomska aktivnost u eurozoni porasla je u trećem tromjesečju 2021. godine za 2,2% u odnosu na drugo tromjesečje 2021. Najveće ekonomije eurozone, Njemačka, Francuska, Italija i Španija zabilježile su sljedeće stope rasta: 1,8%, 3,0%, 2,6% i 2,0%, respektivno. Upoređujući treći kvartal 2021. sa istim periodom 2020, ekonomska aktivnost u eurozoni porasla je za 3,7%. Ekonomija SAD-a je u trećem kvartalu porasla 2%⁵⁰ u odnosu na prethodni kvartal, dok je na godišnjem nivou ostvarila rast od 4,9%. Rast ekonomije Kine, u trećem kvartalu, iznosio je 0,2% odnosno 4,9% u poređenju sa istim periodom 2020. godine.

Na redovnom zasjedanju Komiteta FED-a u julu i septembru 2021. godine odlučeno je da raspon referentne kamatne stope od 0-0,25% ostane nepromijenjen. Komitet očekuje da će zadržati postojeći raspon sve dok tržište rada ne bude u skladu sa ocjenama Komiteta o maksimalnoj zaposlenosti, a inflacija ne dostigne 2% te da bude blago iznad te vrijednosti za određeni vremenski period. FED smatra da je povišena inflacija uglavnom uzrok prolaznih/privremenih faktora. FED takođe smatra da je ostvaren veliki napredak kod zaposlenosti i ekonomske aktivnosti, i to na temeljima veće vakcinacije i jake ekonomske pomoći.

Savjet ECB očekuje da će referentne stope ostati na važećem ili nižem nivou, sve dok se ne procijeni da je inflacija dosegla 2%, da će se zadržati i nakon projektovanog perioda, i dok se ne prosudi da je progres kod komponenti dovoljno velik da se inflacija stabilizuje na 2% u srednjem roku. U tranzicionom periodu, inflacija može biti blago iznad ciljana. Na septembarskoj sjednici, saopšteno je da će Hitni program kupovine aktive u vezi sa pandemijom COVID-19 biti nastavljen barem do kraja marta 2022. u postojećem obimu od 1.850 mlrd. eura, što će trajati makar do kraja marta 2022. godine odnosno dok ne prosudi da je kriza završena. Međutim, saopšteno je takođe da ukoliko je moguće postići povoljne finansijske uslove i sa blago nižim nivoom kupovine aktive, predviđeni obim programa neće biti iskorišten u potpunosti. To je suprotno onome što je navedeno na julske sjednici tj. da bi moglo doći do značajnog povećanja programa. ECB će nastaviti sa fleksibilnim sprovođenjem programa u zavisnosti od tržišnih uslova u cilju prevencija pogoršanja finansijskih uslova. Glavnica od hartija koje budu dospijevale će biti reinvestirana barem do kraja 2023. godine. Prethodne kupovine hartija od vrijednosti (APP) i dalje će biti sprovedene, i to u neto iznosu od 20 mlrd. eura mjesečno. ECB će nastaviti da pruža dovoljno likvidnosti putem programa treće serije ciljanih dugoročnih operacija refinansiranja (TLTRO III), što su veoma povoljni izvori finansiranja za banke, odnosno u krajnjem za privredu i stanovništvo.

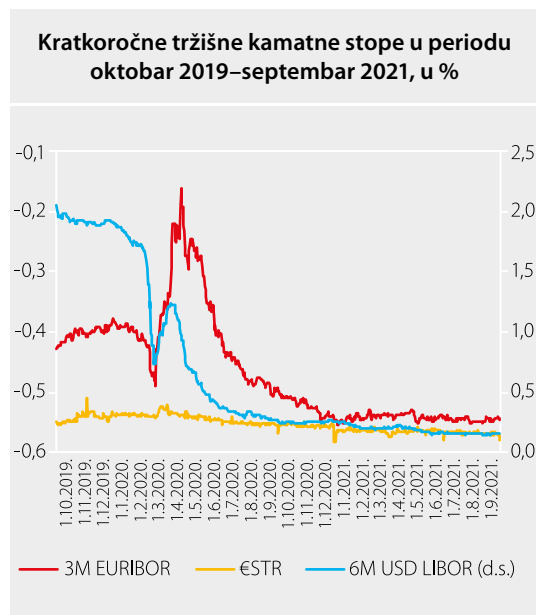
Banka Engleske, Banka Japana i Švajcarska nacionalna banka tokom trećeg kvartala 2021. godine zadržale su svoje kamatne stope na pređašnjim nivoima od 0,1%, -0,1% i -0,75%, respektivno.

Kratkoročne tržišne referentne kamatne stope uglavnom su pratile referentne kamatne stope centralnih banaka (grafik 8.1). *LIBOR* i *EURIBOR* su značajno porasli u jeku pandemije COVID-19 u aprilu 2020, da bi potom opadali prema kraju te godine, a u 2021. nijesu zabilježili veće oscilacije. Tokom trećeg kvartala o.g. sve tri navedene stope su ostvarile marginalne promjene. Na kraju septembra o.g. šestomjesečni *USD LIBOR* iznosio je 0,159%, tromjesečni *EURIBOR* -0,545% i *€STR*, -0,58%.

⁵⁰ Stopa izražena na godišnjem nivou.

Problemi u lancima nabavke i više cijene berzanskih roba navedeni su kao ključni razlozi za povećanje inflacije. MMF, pak, očekuje da će inflatorni pritisak opasti već u 2022. godini. U nekim zemaljama u razvoju i usponu, taj pritisak MMF očekuje da će imati produženi efekat zbog rasta cijena hrane, odcjelnih efekata većih cijena nafte, kao i poskupljenja uvoza zbog deprecijacije valuta. Međutim, postoji velika nejasnoća oko daljeg kretanja inflacije na globalnom nivou, što će zavisiti od dužine trajanja pandemije i problema u lancima nabavke. Za grupu naprednih zemalja prognozirana stopa inflacije iznosi 2,8% u ovoj godini odnosno 2,3% u narednoj godini, što predstavlja povećanje od 0,4 i 0,2 p.p. respektivno. Za grupu zemalja u razvoju i usponu, rast potrošačkih cijena u ovoj godini projektovan je na 5,5% i 4,9% u narednoj godini, a obje stope su veće u odnosu na prethodne prognoze za 0,1 i 0,2 p.p. respektivno.

Grafik 8.1

Izvor: Blumberg, ECB

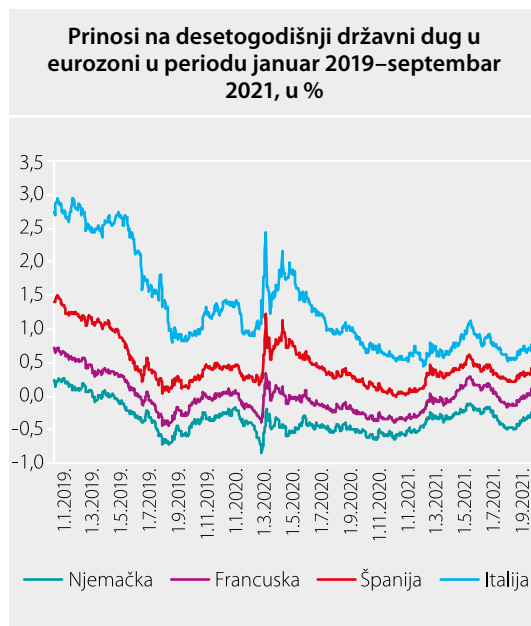
Cijena nafte zabilježila je rast u trećem tromjesečju, čemu je prethodilo vrlo neujednačeno i volatilno kretanju cijene ove robe. Početkom kvartala, cijena nafte porasla je pod uticajem smanjenja zaliha nafte u Kini i SAD-u, kao i u drugim ekonomijama koje su veliki potrošači, što je tržište percipiralo kao oporavak globalne ekonomije i tražnje. Cijena nafte je porasla i zbog izostanka dogovora zemalja OPEC+ članica oko obima proizvodnje. Najveći kontra faktor bila je zabrinutost tržišta oko širenja koronavirusa i njegovog uticaja na globalnu tražnju, kao i lošiji makropokazatelji za ekonomiju Kine. Ipak, do kraja kvartala, što je nastavljeno i u četvrtom kvartalu, cijena je pokazala relativno stabilan rast i predstavlja nastavak tendencije rasta, što je karakteristično još od kraja prošle godine. Ovakvom kretanju cijena nafte prema kraju kvartala, doprinijeli su znaci napretka u suzbijanju širenja koronavirusa, zatim uragan IDA, koji je učinio da tržište apsorbuje dodatnu količinu zaliha i, generalno, pad globalnih zaliha i veća tražnja. Na kraju septembra, cijena nafte iznosila je 75 dolara za barel, što je za 2,1% više nego na kraju juna o.g.

Tokom trećeg kvartala, kurs eura u odnosu na dolar imao je opadajuću tendenciju, na šta je uticalo više faktora – nove restrikcije u vezi sa prevencijom širenja koronavirusa unutar EU, globalna zabrinutost oko širenja Delta soja ovog virusa i bojazan za uticaj istog na oporavak globalne ekonomije, zatim najava oko mogućeg smanjenja masovnog programa kupovine obveznica u SAD-u do kraja ove godine, čemu su u prilog išle spekulacije da će zbog većeg od očekivanog rasta potrošačkih cijena FED pribjeći zatezanju monetarne politike prije nego što je to prethodno zvanično najavljeno. Tokom ovog tromjesečja, mnogi pokazatelji o stanju ekonomije eurozone bili su vrlo afirmativni. Ipak, na kraju septembra, kurs je iznosio 1,158 dolara za euro, što je nominalni pad od 2,3% u odnosu na kraj juna.

Početkom kvartala ECB je povećala iznos kupljenih hartija u skladu sa PEPP programom i to na najveći nivo u godini, što je skupa sa padom cijena akcija podstaklo tražnju za sigurnim sredstvima. EU je sprovela drugu po redu aukciju tzv. „Next generation“ obveznica, koja je privukla tražnju od 171 mlrd. eura. Takođe velika zabrinutost oko širenja koronavirusa je uticala na obaranje prinosa na državne obveznice u eurozoni s obzirom da su investitori tražili sigurna sredstva. Na pad prinosa su uticali i

faktori kao gubitak zamajca kod oporavka kineske ekonomije i rizici koji su pratili tržište kapitala, te objava lošijih rezultata nekih od važnijih ekonomskih pokazatelja u SAD-u. U septembru je bio evidentan rast prinosa koji se temeljio na boljim izgledima o rastu ekonomija eurozone, velika tražnja za određenim emisijama državnih obveznica i najave zvaničnika ECB-a da monetarna politika neće mijenjati pravac. Prinosi su tako na kvartalnom nivou pretrpjeli vrlo malu promjenu. Njemački desetogodišnji dug je porastao 0,01 p.p. na -0,20%;

Grafik 8.2

Izvor: Bloomberg

francuski za 0,03 p.p. na 0,16%; španski za 0,05 p.p. na 0,46%, i italijanski za 0,06 p.p. na 0,86%. Prinos na ekvivalentan američki dug povećan je za 0,02 p.p. na 1,49%.

Spredovi na francuske, španske i italijanske hartije u odnosu na prinos na njemačke hartije, u posmatranom periodu, povećani su za 0,02 p.p, 0,04 p.p. i 0,03 p.p. respektivno.

Gledano prema indeksu VIX⁵¹, nestabilnost na finansijskim tržištima i uticaj pandemije COVID-19 su smanjeni uz manje skokove indeksa. Tokom kvartala indeks je zabilježio relativno stabilno kretanje. Pred kraj kvartala indeks je zabilježio izvjestan rast, što je povećalo njegovu vrijednost za 7,31 poen na kvartalnom nivou. Prosječna vrijednost u trećem kvartalu bila je 18,01 poena, krećući se u rasponu od 15,07 do 25,71 poena. U 2020. vrijednost indeksa dosegla je 82,69 poena.

Cijena zlata, kao specifičan indikator stresa i rizika u globalnoj ekonomiji i na finansijskim tržištima, zabilježila je marginalan pad gledajući kvartalni nivo. Ako posmatramo kretanje prije i poslije izbijanja pandemije COVID-19, ovaj kvartal bi se mogao okarakterisati kao izuzetno stabilan period za cijenu zlata i pored određenih oscilacija. Glavni faktori koji su povećavali cijenu zlata tokom trećeg kvartala su bile nove putne restrikcije u Evropi, najave i spekulacije o kretanju monetarne politike u SAD-u, zabrinutost oko rasta inflacije, zabrinutost tržišta oko širenja koronavirusa, pad vrijednosti dolara u odnosu na korpu valuta u jednom periodu i bojazan o prelijanju rizika iz segmenata kineske ekonomije. Nasuprot tome, rast prinosa na američke obveznice, oporavak dolara i manja tražnja za plemenitim metalima su obarali cijenu zlata, koja je na kraju septembra iznosila 1.757 \$/oz.

Većina vodećih berzanskih indeksa, kao i svjetski kumulativni indeksi, do kraja perioda jul - septembar 2021. godine bili su na nižem nivou nego na kraju prethodnog kvartala. Njujorški *DJIA* i frankfurtski *DAX* pali su 1,9% i 1,7%, respektivno. Panevropski indeks *STOXX* takođe je zabilježio nižu vrijednost nego na kraju prethodnog kvartala, za 0,4%. Indeks *FTSE 100* ni do kraja trećeg kvartala 2021. nije dostigao vrijednost iz pretkriznog perioda iako je tokom istog bio u blagom „plusu“. Većina navedenih berzanskih indeksa u četvrtom kvartalu bilježi značajan rast u odnosu na kraj trećeg kvartala o.g.

⁵¹ Mjera očekivane volatilnosti cijena američkih akcija.

8.2. Eurozona

Prema preliminarnim podacima, ekonomska aktivnost u eurozoni, u periodu jul - septembar 2021. godine, zabilježila je rast od 2,2%. Najveće ekonomije eurozone, Njemačka, Francuska, Italija i Španija zabilježile su sljedeće stope rasta: 1,8%, 3,0%, 2,6% i 2,0%, respektivno. Upoređujući treći kvartal 2021. sa istim periodom 2020. ekonomska aktivnost u eurozoni porasla je za 3,7%. Prema prognozi Evropske komisije⁵² stopa rasta BDP-a će u ovoj godini iznositi 5,0%, što je prognoza i prema ECB i MMF-u.

U posmatranom periodu, industrijska proizvodnja je po mjesecima (jul, avgust i septembar) ostvarila sljedeće stope rasta: 1,3%, -1,7% i -0,2%, respektivno. Tromjesečna stopa za odabrane agregirane sektore⁵³ je iznosila -1,2%. U trećem kvartalu, trgovina na malo zabilježila je sljedeće godišnje stope rasta po mjesecima: u julu 3,3%, u avgustu -4,3% i septembru 2,7%.

U septembru 2021. godine, stopa nezaposlenosti iznosila je 7,4% i bila je niža nego u septembru 2020. godine, kada je iznosila 8,6%. Istovremeno, nezaposlenost je u padu gledano u odnosu na najviše vrijednosti iz 2020. godine (8,7%). U odnosu na kraj drugog kvartala, stopa nezaposlenosti pala je za 0,4 p.p. Najniže stope nezaposlenosti u septembru imale su Holandija (3,1%), Malta (3,2%) i Njemačka (3,4%⁵⁴), a najviše stope nezaposlenosti su zabilježene u Španiji (14,6%), Grčkoj (13,3%) i Italiji (9,2%). Prema posljednjim makroekonomskim prognozama Evropske centralne banke, stopa nezaposlenosti bi u 2021. godini trebala iznositi 7,9% (tabela 8.2).

Godišnja stopa inflacije u eurozoni u septembru 2021. godine iznosila je 3,4%, dok je na kraju drugog kvartala ove godine iznosila 1,9%, što ukazuje na nastavak snažnog rasta potrošačkih cijena. Godišnja inflacija nastavila je da raste i u oktobru iznosivši 4,1%. Inflacija je, posmatrano po zemljama, najviša bila u Estoniji i Litvaniji (6,4%), Letoniji (4,7%) i Njemačkoj (4,1%), a najniža u Malti (0,7%), Portugalu (1,3%) i Grčkoj (1,9%). Prema glavnim sastavnim komponentama HIPC-a, cijene hrane, alkohola i duvana zabilježile su stopu rasta od 2,0%, energenata 17,6%, industrijskih proizvoda (neenergenata) 2,1%, dok su cijene usluga porasle 1,7%, pri čemu su njihovi doprinosi ukupnoj stopi inflacije iznosili 0,44, 1,63, 0,57 i 0,72 p.p, respektivno.

Budžetski deficit je, pod uticajem pandemije COVID-19, tokom 2020. godine bio izuzetno izražen, što se prenijelo i u 2021. godinu. Na kraju drugog kvartala budžetski deficit iznosio je 6,9% BDP-a⁵⁵. Ublažavanje budžetskog deficita i njegovo svođenje na vrijednosti prije krize, ECB očekuje tek u 2022. i 2023. godini (tabela 8.2). U drugom kvartalu 2021. godine, sve države eurozone⁵⁶ zabilježile su budžetske deficite. Najniži deficit zabilježen je kod Luksemburga (0,7%), Irske (2,6%) i Holandije (2,7%), dok su najveće deficite zabilježile Francuska (9,6%), Španija (7,3%) i Letonija (7%). Ukupni budžetski prihodi u 2020. godini iznosili su 46,3% BDP-a, što je relativno u ravni sa odnosom iz prethodne godine. Međutim, rashodi budžeta u BDP uvećani su sa 46,9% u 2019. na 53,8% u 2020. godini. Evropska komisija smatra da će budžetski rashodi, uprkos činjenici da su u posljednjim prognozama smanjeni, ostati generator deficita u 2021. godini sa iznosom od 53,2% BDP-a, a veće smanjenje očekuje tek u 2022. godini, na 49,4%.

⁵² EC Autumn Forecast 2021.

⁵³ Vađenje ruda i kamena; prerađivačka industrija; stabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija; i građevinarstvo (NACE Rev.2).

⁵⁴ Preliminarna stopa.

⁵⁵ Posljednji raspoloživi podaci. Sezonski i kalendarski prilagođeni podaci za tri zemlje eurozone nijesu bili raspoloživi.

⁵⁶ Podaci nijesu raspoloživi za Grčku, Kipar i Italiju. Prema Proljećnoj prognozi Evropske komisije za 2021. godinu, budžetski deficiti, za ove tri zemlje, za ovu godinu, prognozirani su na 10%, 5,1%, i 11,7%, respektivno.

Od početka pandemije COVID-19, javni dug država eurozone imao je izraziti rast, pa je tako na kraju 2019. godine iznosio 83,6% BDP-a, da bi se na kraju prvog kvartala dosegao 100,0% BDP-a. Na kraju drugog kvartala, zabilježen je pad udjela na 98,3% BDP-a ili 12,6 hiljada mlrd. eura⁵⁷. Najviši nivoi javnog duga zabilježeni su u Grčkoj, 207,2%, Italiji, 156%, i Portugalu 135,4% BDP-a. Osim navedenih zemalja, javni dugovi Kipra, Španije, Francuske i Belgije bili su iznad 100% BDP-a. S druge strane, najniži nivoi javnog duga zabilježeni su u Estoniji i Luksemburgu, 19,3% i 24,7% BDP-a, respektivno. Javni dugovi Irske, Letonije, Litvanije, Malte i Holandije bili su takođe ispod mastrihtskog kriterijuma od 60% BDP-a. Gledano prema finansijskim instrumentima, najviše duga odnosilo se na dužničke hartije od vrijednosti, 81,4%, a potom na kredite 13,9% i 3,1% na gotovinu i depozite.

Tabela 8.2

Makroekonomske prognoze ECB za eurozonu za period 2021-2023, %				
	2020.	2021.	2022.	2023.
realni BDP	-6,5	5,0	4,6	2,1
privatna potrošnja	-8,0	3,6	7,0	2,0
državna potrošnja	1,3	3,4	-1,2	0,9
bruto investicije u osnovna sredstva	-7,5	7,2	5,3	3,0
izvoz	-9,3	8,9	6,7	4,0
uvoz	-9,2	9,0	7,0	3,8
zaposlenost	-1,5	0,5	1,2	1,0
stopa nezaposlenosti, % radne snage	7,9	7,9	7,7	7,3
HIPC	0,3	2,2	1,7	1,5
HIPC, isključujući energiju	1,0	1,3	1,5	1,6
HIPC, isključujući energiju i hranu	0,7	1,3	1,4	1,5
HIPC, isključujući energiju, hranu i promjene u indirektnim porezima	0,8	1,2	1,4	1,5
jedinični troškovi rada	4,5	-1,0	-0,4	1,4
zarada po zaposlenom	-0,7	3,5	2,9	2,5
produktivnost rada	-5,0	4,5	3,4	1,1
saldo državnog budžeta, % BDP-a	-7,3	-7,1	-3,0	-2,1
strukturni saldo državnog budžeta, % BDP-a	-5,0	-5,4	-2,7	-2,5
javni dug, % BDP-a	98,0	98,7	95,1	93,6
saldo tekućeg računa, % BDP-a	2,1	1,8	1,3	1,5

izvor: ECB, septembar 2021. godine

8.3. Region⁵⁸

Ekonomska aktivnost u **Srbiji** u periodu april - jun 2021. godine zabilježila je rast od 13,7% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je u odnosu na prethodni kvartal porasla za 1,3%. Značajan rast bruto dodate vrijednosti zabilježen je u sektoru trgovine na veliko i malo⁵⁹ (33,3%), sektoru industrije⁶⁰

⁵⁷ Preliminarni podatak.

⁵⁸ Posljednji dostupni podaci.

⁵⁹ Sektor trgovine na veliko i malo i popravke motornih vozila, saobraćaja i skladištenja i usluga smještaja i ishrane.

⁶⁰ Sektor industrije i snabdijevanja vodom i upravljanje otpadnim vodama.

(13,5%) i sektoru stručnih i administrativnih djelatnosti⁶¹ (30,9%). Posmatrano po agregatima upotrebe, finalna potrošnja domaćinstava porasla je 17,6%, bruto investicije u osnovna sredstva 22,5%, a izvoz i uvoz roba i usluga 36,5% i 42,9%, respektivno.

Mjesečna inflacija, mjerena indeksom potrošačkih cijena, bilježi pozitivnu stopu rasta još od decembra 2020. godine. Godišnja inflacija na kraju septembra o.g. iznosila je 5,7%. Prema projekcijama NBS, godišnja stopa inflacije će se privremeno kretati iznad gornje granice cilja ($3 \pm 1,5\%$) do sredine naredne godine. Bazna inflacija ima stabilno kretanje, a u septembru je iznosila 2,6% međugodišnje. Nivo referentne kamatne stope ostao je nepromijenjen (1%).

U drugom kvartalu 2021. godine, stopa nezaposlenosti iznosila je 11,1% i u odnosu na prvi kvartal 2020. godine bila je niža za 1,7 p.p. Stopa zaposlenosti u drugom kvartalu 2021. godine iznosila je 48,3%. U trećem kvartalu o.g. ukupan broj zaposlenih bio je veći za 2,8% u odnosu na isti period 2020. i 0,8% u odnosu na prethodni kvartal. Prosječna neto zarada u periodu januar - avgust 2021. godine, u odnosu na isti period prethodne godine, ostvarila je nominalni rast od 8,7% i realni rast od 5,8%.

Tekući račun platnog bilansa u drugom kvartalu 2021. godine zabilježio je deficit i iznosio je 5% BDP-a. Učehće javnog duga centralnog nivoa vlasti na kraju trećeg kvartala iznosilo je 56,5% BDP-a. U drugom kvartalu 2021, budžetski saldo centralnog nivoa vlasti bio je negativan i iznosio je 3,4% BDP-a. U junu o.g. agencija *Standard and Pours* potvrdila je rejting Srbije na nivou od BB+ uz stabilne izgleda. Prethodno je Agencija *Mudis* u martu 2021. povećala kreditni rejting Srbije na Ba2 sa stabilnim izgledima.

Ekonomija **Bosne i Hercegovine** u drugom kvartalu 2021. zabilježila je realni godišnji rast od 11,6% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je u odnosu na prvi kvartal 2021. godine rast BDP-a iznosio 1,2%. Posmatrano prema komponentama BDP-a po potrošnoj metodi, međugodišnji realni rast zabilježen je kod potrošnje domaćinstava (13,2%), potrošnje države (1,9%), zatim, izvoza i uvoza roba i usluga (51,3% i 38,3%, respektivno), bruto investicija (14,9%). Posmatrano prema komponentama BDP-a po proizvodnoj metodi, značajan međugodišnji realni rast zabilježen je kod trgovine na veliko i malo; popravke motornih vozila i motocikala (27,0%), prevoza i skladištenja (17,2) i prerađivačke industrije (14,5%).

Godišnja stopa inflacije bila je negativna u kontinuitetu od aprila 2020. do marta 2021. godine. Međutim, u svim mjesecima trećeg kvartala, inflacija je, vođena rastom cijena prevoza i prehrambenih proizvoda, zabilježila pozitivnu stopu rasta, koja je u septembru iznosila 3%. Stopa nezaposlenosti u drugom kvartalu 2021. iznosila je 18,1%. Prosječna mjesečna neto zarada u trećem kvartalu 2021. godine ostvarila je nominalni rast od 4,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Deficit tekućeg računa platnog bilansa u 2020. godini iznosio je 3,5% BDP-a. Učehće javnog duga u BDP-u na kraju 2020. iznosilo je 34,4%.

Hrvatska ekonomija zabilježila je rast od 16,1% u periodu april - jun 2021. u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano prema komponentama BDP-a po potrošnoj metodi, rast je zabilježen kod svih komponenti, pa je tako finalna potrošnja porasla 14%, izvoz i uvoz roba i usluga 40,9% i 30,3%, respektivno, dok su bruto investicije u fiksni kapital porasle 18,3%. U odnosu na prethodni kvartal, ekonomija Hrvatske zabilježila je blagi pad od 0,2%, nakon što je u prethodna tri kvartala zabilježila visoke stope rasta.

⁶¹ Sektor stručnih, naučnih, inovacionih i tehničnih djelatnosti i administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti.

Godišnja stopa inflacije u septembru 2021. iznosila je 3,3%. Mjesečna stopa inflacije bila je pozitivna od početka godine. Stopa nezaposlenosti u septembru 2021. iznosila je 7%, što predstavlja pad od 1,7 p.p. u odnosu na isti mjesec prethodne godine. U septembru su neto zarade ostvarile nominalni rast od 5,4%, odnosno realni rast od 2%. Posmatrajući kumulativna ostvarenja u posljednja četiri kvartala, sufit na tekućem i kapitalnom računu platnog bilansa do kraja marta ove godine iznosio je 2% BDP-a.

Prije pandemije, dug opšte države imao je opadajuću tendenciju započetu nakon kraja 2014. godine, kada je iznosio 84,8% BDP-a. Tako je učešće javnog duga u BDP-u na kraju 2019. iznosilo 72,8%, ali je dug usljed pandemije COVID-19 povećan na 88,7% na kraju 2020. godine. Na kraju prvog kvartala 2021. godine, dug opšte države iznosio je 91,9% BDP-a.

Tabela 8.3

Ključni ekonomski pokazatelji po zemljama regiona za 2020. i 2021. godinu ⁶²									
		Albanija	BiH	Crna Gora	Hrvatska	Kosovo	Sjeverna Makedonija	Srbija	
BDP, %	2020.	-3,3	-4,3	-15,2	-8,0	-5,3	-4,5	-1,0	
	2021.	5,3	2,8	7,0	6,3	6,0	4,0	6,5	
	2022.	4,5	3,3	5,6	5,8	4,5	4,2	4,5	
Inflacija, %	2020.	1,0	-1,1	-0,9	-0,7	0,1	2,3	1,3	
	2021.	2,1	1,6	2,9	2,9	5,4	3,8	4,1	
	2022.	2,2	1,6	1,3	2,1	2,6	0,9	2,0	
Nezaposlenost, %	2020.	11,7	15,9	---	9,0	25,6	16,4	9,5	
	2021.	12,0	15,8	---	8,4	---	15,9	9,3	
	2022.	12,5	15,7	---	8,0	---	15,6	9,3	
Budžetski saldo opšte vlade, % BDP-a	2020.	-6,9	-4,1	-10,9	-7,4	-7,8	-8,1	-7,3	
	2021.	-6,7	-3,3	-5,0	-4,1	-4,8	-5,9	-6,5	
	2022.	-5,3	-1,5	-2,5	-2,7	-3,4	-4,2	-2,4	
Tekući račun, % BDP-a	2020.	-8,9	-3,2	-26,0	-0,4	-7,1	-3,5	-4,3	
	2021.	-8,6	-3,9	-21,0	-0,1	-7,9	-2,1	-4,1	
	2022.	-8,3	-3,5	-16,8	-0,8	-6,7	-2,1	-4,4	
BDP per capita, EU27 = 100	2020.	31	33	46	64	---	38	43	
Kreditni rejting, S&P	rejting	B+	B	B	BBB-	bez rejtinga	BB-	BB+	
	izgledi	stabilni	stabilni	stabilan	stabilni		stabilni	stabilni	

Izvor: MMF (WEO Database October 2021); Eurostat; tradingeconomics.com

⁶² Za indikatore 1-5 izvor podataka je MMF, pri čemu su za period 2021-2022. u pitanju prognoze. Za indikator 6 izvor podataka je Eurostat. Za indikator 7 izvor podataka je *tradingeconomics.com*, pri čemu se podaci odnose na rejting dodijeljen od strane kreditne agencije Standard and Pears, koji je bio važeći na kraju septembra 2021.